

O ORGANIZACJI LEKCJI RELIGII I ETYKI W SZKOLE

**Informacja dla Rodziców, Rodziców
zastępczych, Opiekunów prawnych
i pełnoletnich uczniów**

KRAKÓW 2012

**Szanowni Państwo Rodzice, Rodzice zastępczy, Opiekunowie
prawni !**

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa zajmuje się przeciwdziałaniem dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć, rasę, religię, pochodzenie narodowe i etniczne, wiek, orientację seksualną etc. poprzez działania edukacyjne, informacyjne, integracyjne oraz bezpośrednio skierowane do osób z grupy dyskryminowanych i sty-gmatyzowanych.

Aktualnie Fundacja przeprowadza monitoring edukacji publicznej pod kątem przestrzegania praw wolności sumienia i wyznania oraz praw Rodziców i Opiekunów prawnych do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, gwarantowanymi przez Art. 53 i art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Badania są finansowane przez Fundację im. Stefana Batorego i obejmują problematykę organizacji lekcji religii i etyki, dostępności lekcji etyki, obecności symboli religijnych oraz uroczystości o charakterze religijnym, dyskryminacji na tle religijnym oraz sposobów jej przeciwdziałania we wszystkich typach szkół na terenie województwa małopolskiego a także analizę *Podstawy programowej*, programów nauczania i podręczników pod kątem przenikania treści religijnych do przedmiotów obowiązkowych, takich jak: język polski, historia, biologia. Raport z badań zostanie przez Fundację opublikowany pod koniec 2012 roku. **Celem niniejszej informacji jest przekazanie Państwu naszych spostrzeżeń i uwag dotyczących przestrzegania zasad tolerancji i niedyskryminacji w szkole oraz organizacji lekcji religii i etyki.**

We wstępie do *Ustawy o systemie oświaty* czytamy:
Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniemi zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki.

Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności (1). Ponieważ, zgodnie z Art. 70 Konstytucji RP państwo polskie nakłada na młodzież do 18 roku życia, obowiązek nauki w szkole, to obowiązek ten, w myśl Art. 53, ust. 6 i 7 nie może prowadzić do zalecenia lub zobowiązania do uczestnictwa w nauczaniu którejkolwiek z religii, czy też uczestnictwa w praktykach religijnych, jak też **ujawniania swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania**. Podobnie jak treści religijne o charakterze konfesyjnym (wyznaniowym) nie mogą być wprowadzane do przedmiotów obowiązkowych w szkole.

Dając możliwość nauczania religii i etyki w szkołach państwo stwarza warunki dla realizacji Art. 48, ust. 1 oraz Art. 53, ust. 3 i 4 Konstytucji RP, które stanowią:

Art. 48 ust. 1. *Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.* **Art. 53 ust 3.** *Rodzice mają prawo do zalewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami. Przepis art. 48 ust. 1. stosuje się odpowiednio.*

Z czego wynika, że rodzice mogą zgłosić wolę uczestnictwa dziecka w nauczaniu etyki lub religii, lub też woli takiego zgłoszenia zaniechać, nie mogą jednak tego uczynić wbrew woli dziecka.

W każdej chwili oni, bądź też dziecko osiągając pełnoletność, mogą swoją wolę zmienić i zrezygnować z nauczania przedmiotu nieobowiązkowego.

Art. 53 ust. 4. *stanowi: Religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób.*

ust. 6. *Nikt nie może być zmuszony do uczestnictwa ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych.*

ust. 7. *Nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawniania swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.*

Oznacza to, że Rodzice lub pełnoletni uczniowie mogą zgłosić wolę uczestnictwa w nauczaniu wskazanej przez nich religii lub etyki a szkoła jest zobowiązana do zorganizowania takich zajęć, jak też to, że: **a)** obowiązek uczestnictwa w tych zajęciach mają jedynie ci, którzy taką wolę zgłosili; **b)** uczniowie mają prawo do zwolnienia z obowiązkowych zajęć lekcyjnych na nauki religijne w ich kościele lub związku wyznaniowym adekwatnie do zwolnień uczniów na rekolekcje rzymskokatolickie; **c)** jeżeli zajęcia z danej religii nie są organizowane w szkole a uczeń uczestniczy w nich, to szkoła, na podstawie zaświadczenia kościoła lub związku wyznaniowego, ma obowiązek umieszczenia oceny z przedmiotu religia/etyka; **d)** nie ma obowiązku uczestnictwa w organizowanych w szkole zajęciach o charakterze religijnym takich jak: rekolekcje, jasełka, misteria wielkopostne, msze św. na rozpoczęcie czy zakończenie roku, pielgrzymki itp. **e)** treści religijne nie mogą być przenoszone do nauczania przedmiotów obowiązkowych.

Zgodnie z wypowiedzią Ministra Edukacji Narodowej Katarzyny Hall zgłoszenie woli uczestnictwa w nauczaniu religii lub etyki nie jest i nie może być traktowane jako deklaracja wyznania, ale jedynie jako wola uczestnictwa w nauczaniu przedmiotu nieobowiązkowego.

"Na dziś mamy takie prawo, że rodzice dziecka i uczeń mogą dokonać wyboru uczestnictwa w zajęciach z religii i mogą z tego prawa korzystać i uczyć się na tych zajęciach zgodnie z treściami programowymi ustalonymi przez konkretny Kościół i zgodnie z wymaganiami, systemem oceniania, kryteriami, które wynikają z tych zapisów programowych" (2).

Zgodnie z przepisami oświatowymi (3) szkoła ma obowiązek zorganizowania zajęć z religii/etyki, jeśli w ramach jednej klasy zgłosi się na nią nie mniej niż 7 uczniów. Jeśli wymóg ten nie zostanie spełniony, zajęcia powinny zostać zorganizowane w grupie międzyklasowej lub w pozaszkolnym punkcie katechetycznym.

Szkoła powinna zapewnić opiekę, bądź dodatkowe zajęcia wychowawcze uczniom pozostającym na terenie szkoły i nieuczestniczącym w w/w lekcjach.

Jeśli uczeń nie uczęszczał ani na zajęcia z religii, ani z etyki, na świadectwie w miejscu oceny ma być następujące zaznaczenie: „religia/etyka -----" (bez jakichkolwiek dodatkowych adnotacji).

Poniżej podajemy przykład zgłoszenia woli uczestnictwa w zajęciach religia/etyka:

Deklaracja woli uczestnictwa w lekcjach religii/etyki

Imię i Nazwisko

Miejscowość, data

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155, z późn. zm.), wyrażam wolę uczestnictwa mojego dziecka (Imię i Nazwisko) .....w lekcjach religii (podać jakiej) ..... w roku szkolnym.....

Podpis

W takim samym brzmieniu składana jest deklaracja woli uczestnictwa w nauczaniu etyki.

Uczestniczenie w nauczaniu jakiegokolwiek religii, jak też nieuczestniczenie nie może być ani wyróżnieniem ani powodem do jakichkolwiek przejawów dyskryminacji.

Dyskryminacja jest **zabroniona przez prawo**. Zakazuje jej zarówno wewnętrzne prawo polskie, jak i prawo Unii Europejskiej.

Prawo każdej osoby do równości wobec prawa i ochrony przed dyskryminacją stanowi powszechne prawo, które jest uznane w następujących aktach, a których wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej są sygnatariuszami:

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych;

Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Dyskryminacja, jak ją definiuje Pełnomocnik do spraw równego traktowania w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (4) może mieć charakter bezpośredni lub pośredni.

Dyskryminacja bezpośrednia występuje w przypadku, gdy daną osobę traktuje się mniej korzystnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w porównywalnej sytuacji w szczególności ze względu na jej płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub wyznanie, światopogląd, poglądy polityczne, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny.

Dyskryminacja pośrednia ma miejsce wtedy, kiedy pozornie neutralny przepis, kryterium lub działanie w praktyce powoduje niekorzystną sytuację dla osoby lub pewnej grupy osób w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub wyznanie, światopogląd, poglądy polityczne, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny w porównaniu z innymi osobami, nie jest prawnie i obiektywnie uzasadnione, a środki mające służyć osiągnięciu tego celu nie są właściwe i niezbędne. Dyskryminacja pośrednia występuje także w przypadku, gdy przepis, kryterium lub pozornie neutralna praktyka może doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób w szczególności ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię lub wyznanie, światopogląd, poglądy polityczne, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną, stan cywilny oraz rodzinny, w stosunku do innych osób.

W razie dostrzeżenia przejawów dyskryminacji dotyczących Waszego dziecka, lub jakiegokolwiek ucznia w szkole należy o tym powiadomić wychowawcę klasy lub dyrektora szkoły, w razie nie uzyskania pomocy i nie rozwiązania problemu należy go zgłosić do Kuratorium właściwego okręgu oświaty w dalszej kolejności do Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Obywatelskich

Swoją radą i pomocą służy także Fundacja.

Pomocne adresy:

Małopolski Kurator Oświaty; ul. Basztowa 22, pok. 283;
Kraków 31-156; Tel 12 422 99 18; kurator@kuratorium.krakow.pl
Delegatury: 34-400 Nowy Targ, ul. Królowej Jadwigi 1
Tel. 18 266 33 62

33-300 Nowy Sącz, ul Jagiellońska 52; Tel. 18 540 22 17

33-100 Tarnów, Al. Solidarności 5-9; Tel. 14 696 32 51

34-100 Wadowice, ul. Mickiewicza 19; Tel. 33 823 33 24

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa

Adres biura: 30-076 Kraków, Ul. Zakątek 3 (lokal w przyziemiu).

Tel. 691789579; fundacja@polisfera.pl.

www.polistrefa.pl

Opracował: Paweł Dziwisz; Redakcja: Marian Dziwisz

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

Projekt *Zbadanie występowania i przeciwdziałania dyskryminacji na tle religijnym w małopolskich szkołach*, w ramach którego powstała niniejsza broszura finansowany jest przez Fundację im. Stefana Batorego.

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty Dz. U. 1991 Nr 95 poz.425, s. 1
2. <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,4784012.html>
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. [Dz. U. Nr 36 Poz. 155 ze zmianami w Rozporządzeniu MEN z dn. 30 czerwca 1999 [Dz. U. Nr 67 poz. 753]
4. <http://rownetraktowanie.gov.pl/dyskryminacja-i-mobbing>;
<http://rownetraktowanie.gov.pl/dyskryminacja-ze-wzgledu-na-religie-wyznanie-swiatopogląd>; <http://rownetraktowanie.gov.pl/interwencje/w-kwestii-nauki-religii-w-szkole-publicznej>;
<http://rownetraktowanie.gov.pl/interwencje/wystapienie-do-men-o-rowna-ilosc-lekcji-religii-i-etyki>